

Kuva: Kirsi Chavda / Siemenpuu

Mangrovesuisto Brasilian Canaveirasissa on Otacilio Santanan ja hänen yhteisönsä ruoka-aitta.

Rikkaan elonkirjon puolesta

Ensi vuonna YK:ssa päätetään, miten maailman valtioiden pitää suojella elonkirjoa eli luonnon monimuotoisuutta. Alkuperäiskansat ja kansalaisyhteiskunta vaativat isoja muutoksia.

Luonnon monimuotoisuus eli planeettamme elonkirjo kapenee. Tutkijat ovat varoitelleet, että Maapallo uhkaa kuudes massasukupuutto, eikä aikaa tilanteen kääntämiselle ole liikaa.

Päättäjätkin ovat heränneet sille, että asia on tärkeä. Vuonna 2010 YK:ssa sovittiin 20 tavoitteesta, joiden tarkoitus oli pysäyttää elonkirjon hupeneminen. Kun näiden niin sanottujen Aichin tavoitteiden etenemistä tarkasteltiin vuonna 2020, kävi ilmi, ettei yhtäkään olla saavutettu täysimääräisesti. Meriä kalastetaan liikaa, lajeja häviää ja maankäytön muutokset ovat isoja.

Mutta hyviäkin uutisia on, muistuttaa Suomen luonnonsuojeluliiton kehitysysteistyökoordinaattori **Olli Turunen**.

”Suojelualueiden määrä on kasvanut valtavasti lähes kaikissa maailman maissa”, hän sanoo.

”Mutta luonnonsuojelualueet eivät yksin riitä suojelemaan luontoa, koska samaan aikaan tuhotkin ovat jatkuneet”.

Puhetta ja tietoa on kyllä tarpeeksi

Perimmäinen syy elonkirjon kapeenemiselle on Turusen mielestä selvä.

”Paine käyttää maata ja luontoa kasvaa kaikkialla, koska kulutus ja väkiluku kasvavat.”

Tiedon puutteesta ei ole kyse. Kansainvälisissä neuvotteluissa alkuperäiskansat ja kansalaisyhteiskunta pääsevät ääneen ja pitävät

kovasanaiksi puheenvuoroja. Tavoitteetkin ovat Turusen mielestä olleet hyvät. Käytännössä kokousten jälkeen hyvät aikomukset ja kauniit sanat eivät välttämättä kuitenkaan päädy maiden lainsäädäntöön, eikä lakejakaan valvota tarpeeksi.

Tämän on moneen kertaan nähnyt **Matti Nummelin**, joka jäi pari vuotta sitten eläkkeelle ulkoministeriön ympäristöneuvonantajan pestiltä.

”Kaikki tietävät, että meriä ylikalastetaan hyvin paljon, ja että sillä on suuri taloudellinen merkitys. Silti Kiinan ja Espanjan laivastot lähtevät Afrikan rannikolle, ja valvonta siellä on hyvin vaikeaa.”

Pikkupolitiikointi ajaa Nummelinin mielestä tiedon ohitse. Koska luonnon arvoa on vaikeaa mitata riihikuivassa rahassa, on yksittäisten poliitikkojen hankalaa oivaltaa, että luonnon monimuotoisuuden vaalimisella tehtäisiin hyvää koko valtakunnalle ja ihmisille.

Rahasta kiistellään

Kansainvälinen sopiminen luonnon käytöstä ei ole helppoa. Maat haluavat, että suojelutavoitteet olisivat niille mahdollisimman edullisia. Ikuisuuskyse Nummelinin mukaan on raha.

”Teollisuusmaiden pitää ilmoittaa, että ne ovat valmiita maksamaan, ennen kuin kehitysmaat saadaan sidottua mihinkään”, hän kuvaa.

Ilmastoneuvotteluissa voidaan perustellusti sanoa, että länsimaat ovat suurin syypää, mutta elonkir-

joa ovat kaikki tuhonnet tahoillaan. Hyvin tyypillinen puheenaihe neuvotteluissa Nummelinin mukaan onkin, että mitkä ovat kunkin maat omat panostukset.

Tarvitaan selkeät ja sitovat tavoitteet

Nyt kirjoitetaan seuraavia tavoitteita elonkirjon säilyttämiseksi. Tästä YK:n luonnon monimuotoisuussopimuksesta on tarkoitus sopia Kiinan Kunmingissa vuonna 2021, jos pandemia antaa myöden.

Suomen pääneuvottelija, ympäristöneuvos **Marina von Weissenberg** ympäristöministeriöstä toivoo enemmän ja selkeämpiä tavoitteita.

”Aichin kehelyksessä oli liian monta epämääräistä kirjausta ja elementtiä. Oli tavoitteita, mutta ei sanottu tarpeeksi selkeästi, että missä määrin, miten paljon ja koska pitää olla valmista”, hän sanoo.

Työ on nyt helpompaa kuin kymmenen vuotta sitten, koska tällä välin on julkaistu paljon raportteja luonnon monimuotoisuudesta, ja yhteisymmärrystä löytyy.

”Mutta on tässä vielä edessä monta kierrosta, jotta kaikki laulavat kirjan samalta sivulta”, von Weissenberg kuvaa.

Hänestä tarvitaan selkeät askelmerkit ja sitä, että tavoitteet johtaisivat lainsäädäntöön eri maissa.

”Olen kyllä ihan positiivisella mielellä, että tavoitteet tulevat olemaan selkeät ja paremmat kuin aiemmin”, hän sanoo.

Neuvottelut päämäärästä on jo aloitettu. Valmistelussa on määrälliset, mitattavat tavoitteet vuodelle 2030 ja askelmerkit vuosille 2040 ja 2050.

”Pelissä on paljon, sillä luonto köyhtyy huolestuttavaa vauhtia ympäri maailman. Kehitys täytyy kääntää nopeasti, koska kerran menetettyä elonkirjoa ei välttämättä koskaan saa takaisin”, von Weissenberg sanoo.

Korona opettaa

Se mikä ei ole kymmenessä vuodessa muuttunut, on talousjärjestelmä. Kulutus kasvaa eikä se perustu kiertotalouteen, jossa uusia luonnonvaroja ei rohmuttaisi.

Jos tulevaisuudessa keksitään viisastenkivi kulutuksen vähentämiselle, niin vähäisetkin suojellut alueet voivat toimia niinä siemeninä, joista monimuotoisuutta voi jälleen alkaa kasvattaa.

Koronavirus on Luonnonsuojeluliiton Turusen mukaan opettanut ihmisille ainakin sen, että kriisin hetkellä asioita voidaan nopeastikin pistää uusiksi. Jos elonkirjon kriisiin herätään ajoissa, niin ehkä lusikka otetaan kauniiseen käteen, ja jotain on vielä pelastettavissa.

Esa Salminen

Kirjoittaja on vapaa toimittaja ja palkittu tietokirjailija, joka on seurannut globaaleja kysymyksiä yli 20 vuoden ajan.

Tässä liitteessä myös: yhteisöpohjainen luonnonsuojelu • järjestöjen vaatimukset • luonnon oikeudet

Koko luonnonsuojelu on ajateltava uudestaan

Syrjittyjen alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen mailla on suurin lajikirjo

Peter Kitelo luuli, että kyse oli vain heidän huonosta onnestaan.

Ogiekit olivat aina paimentaneet karjaansa ja keränneet hunajaa Elgon-vuoren metsissä Luoteis-Keniassa. Kunnes alkoivat häädöt. Britit veivät heidän ylänkömaansa omiksi pelloikseen. Metsää otettiin ”suojeluun”. Kenian itsenäistyttyä lisää metsää aidattiin kansallispuistoksi. Loput nimettiin riistanhoitoalueeksi.

Kitelo, aktiivinen koulutettu ogiekki, organisoï yhteisönsä kansalaisjärjestöksi ja vei häädöt oikeuteen. Olihan Kenian perustuslaissa 2010 tunnustettu alkuperäiskansojen kollektiiviset maaoikeudet.

”Tekopyhää sanahelinää”, hän sanoo nyt tuohtuneena. Kyse ei ollutkaan vain heidän yhteisöstään vaan globaalista ilmiöstä, jossa paikallisyhteisöt ajetaan pois omilta mailtaan luonnonsuojelun ja kehitysprojektien tieltä. Ja samaa tahtia on luonto köyhtynyt.

”Koko suojelumalli on epäonnistunut.

Luonnon suojeleminen edellyttää, että meidän maanomistusoi-keutemme turvataan.”

Kitelo on huomannut, että hyvienkin ihmisten on todella vaikea ymmärtää yhteisöjen maanomistuksen merkitystä. Puhutaan vain kompensatiosta, vaihtomaista, ikään kuin se olisi ratkaisu.

Heinäkuussa Kenian Metsähallitus poltti 300 ogiek-perheen kodit Mau-metsässä sanoen sitä välttämättömyydeksi metsän suojelemiseksi. Kolonialismi jatkuu.

Hyviä syntipukkeja

Intian alkuperäiskansoihin kuuluu yli 100 miljoonaa ihmistä ja he elävät noin kaksi kertaa Suomen kokoisella alueella eri puolilla maata. Heidän ikivanhoilla kotiseuduillaan on osa Intian parhaista ja monilajisimmista metsistä.

Perinteisesti adivasit ovat harjoittaneet kiertokaskiviljelyä, jossa viljely- ja kesantoajat vuorottelevat ja villilajit uusiutuvat itsestään. Adivasit tuntevat metsiensä kasvit, kiertokulut ja eläimet ja ovat niistä riippuvaisia.

Miksi he siis sahaivat omaa oksaansa ja hävittäisivät metsää? Tästä alkuperäisasukkaita on kuitenkin aina syytetty.

Intiassa säädettiin uusi metsäoikeuslaki vuonna 2006 ja siinä tunnustettiin adivasien yhteisömet-säoikeudet. Siemenpuu-säätiö on pitkään tukenut National Adivasi Alliance -verkostoon kuuluvien

järjestöjen työtä metsäoikeuksien toteuttamiseksi. Mutta tilanne on edelleen ristiriitainen.

Maassa tehdään paljon metsänistutuksia, jotka saavat hiilikompensaatorahoitusta, myös lännestä.

Tarkoituksena on metsittää puuttomia alueita.

Tuore tutkimus paljastaa, että 70 prosenttia istutuksista onkin tehty kaatamalla luonnonmetsiä ja perustamalla niiden tilalle kaupallisia tiikki- tai eukalyptustaimikoita.

Samalla virallisten suojelalueiden määrä on Intiassa dramaattisesti noussut. Niillä väkivaltaiset adiva-

sien häädöt ja asumusten tuhopoltot ovat jatkuneet. Alkuperäisasukkaita pidetään syntipukkeina metsien ja villieläinten yhä kiihtyvälle vähene-miselle, vaikka heidän alueillaan ne ovat runsaimmillaan.

Mistä suojelualueet otettaisiin?

YK:n biodiversiteettihuippukokouksessa syyskuussa 2020 New Yorkissa esitettiin, että vuoteen 2030 mennessä 30 prosenttia maapallon koko maa- ja meripinta-alasta on lajien säilymisen takia suojeltava ja vuoteen 2050 mennessä puolet. Mistä alueet otettaisiin?

Planeetan parhaat elonkirjovarat ovat alkuperäisasukkaiden ja paikallisyhteisöjen asuttamilla alueilla – noin 2,5 miljardin ihmisen kotiseuduilla.

”Pakkosiirto omilta mailtamme olisi historian suurin maananastus – suojelukolonialismia – ja lisäksi ympäristön kannalta tuhoisaa.” Näin kokouksessa puki sanoiksi satojen etelän kansalaisjärjestöjen ajatukset nuori adivasinainen **Archana**

Soreng.

Samaa mieltä on globaalin kehitystutkimuksen dosentti **Aili Pyhälä**.

”Jako suojelualueisiin ja muuhun maailmaan jatkaa ihmisen-luonto -dualismia. Jos puolet maapallosta suojellaan, mitä tapahtuu toisella puoliskolla? Se ratkaisee. Vesi, ilma ja saasteet eivät tunne rajoja. Entä keillä olisi

pääsy suojelualueille? Mutta tieteen ja politiikan piirissä pelätään vallan antamista paikallisyhteisöille.”

Asiaan vaikuttaa myös se, että paikallisyhteisöjen roolia elonkirjon vaalijoina ei vielä oikein ymmärretä. Alueilla, joil-

la paikallisyhteisöjen maanomistusoikeudet on vahvistettu, metsät säilyvät paremmin kuin jopa kalliilla rahalla luoduil-luononsuojelualueilla, jonne uusia teitä pitkin pääsevät tu-

ristit jeepeineen ja usein myös salametsästäjät ja laittomat puunkaatajat.

Luonto ja kulttuuri: erottamattomat

Kolonialistisen luonnonsuojelun tilalle on alettu kaavalla demokraattisempia malleja. Uusi käsite *biokulttuuriset oikeudet* ilmaisee, että luonto ja kulttuuri kietoutuvat saumatta toisiinsa ja että yhteisöillä pitää olla itsehallintaoikeus molempiin, oman perinnetietonsa pohjalta.

Alkuperäiskansojen omanarvon-tunto on alkanut nousta.

Kuvaava on esimerkiksi myanmarilaisten kansalaisjärjestön uuden hankkeen nimi: *Tulevaisuus on yhteisöme käsissä*. Joukko danu-nuoria kartoittaa yhteisön metsät ja dokumentoi

kirjaksi perinteiset maankäyttötavat, luonnonvarat ja ongelmanratkaisukeinot. Tavoitteena on, että perinnetietotaidot tunnustetaan

”Mangrovemetsistä huolehtiminen on meille tärkeää, sillä yhteisömme toimeentulo on riippuvainen rannikkoekosysteemistä”

Nurwaty Pakaya

Torosajaja Jaya, Indonesia

”Metsä on kalleinta mitä meillä on. Metsän loppu on yhteisöjemme loppu, taruineen ja myytteineen”

Joaquim Belo

CNS (Conselho Nacional das Populações Extrativistas), Brasilia

”Meidän luonnonvaramme, identiteettimme, tulevaisuutemme”

Mae Nam Khone Institutien ja danu-nuorten julkaiseman kirjan nimi, Myanmar

Vuonna 2019
Siemenpuun
tuella vahvistettiin
51 000 ihmisen
oikeuksia kestäväan
elämään ja suojeltiin
1,3 milj. ha metsää.

”Luonnon
suojeleminen
edellyttää, että meidän
maanomistusoikeutemme
turvataan”

Peter Kitelo

CIPDP (Chepkitale Indigenous
Peoples Development Project),
Kenia

virallisestikin. Kir-
jan nimi on *Meidän
luonnonvaramme, iden-
titeettimme, tulevaisuutemme.*

Järjestö on syntynyt metsäkadon
ja kaivostoiminnan uhan keskellä.

Keniaassa, Tharakan yhteisössä,
kylänvanhinten johdolla on alettu
elvyttää ja dokumentoida perinteisiä
pyhiä paikkoja ja siemeniä sekä
vanhoja luonnon hallintakäytäntöjä,
joille pyritään myös saamaan lain-
säädännön suoja. SALT-järjestön
myötävaikutuksella on käynnistynyt
suorastaan paluu juurille -liike.

Tabu uudistumisen turvana

Brasilian Keräilijäväestön liitto CNS
onnistui kovien taistelujen tuloksena
luomaan Amazoniaan yli 600 keräily-
reservaattia. Keräilijöillä oli yksinoi-
keus elää ja kerätä siellä uusiutuvia
metsän tuotteita kuten hedelmiä,
marjoja, kuituja, kumia, öljyjä. Alle
miljoonan ihmisen voimin CNS sai
suojeltua 13,2 prosenttia Amazonian
sademetsistä.

Nyt tilanne on pelottavasti muut-
tunut. Alkuperäiskansojen mailla
sademetsää tuhopoltetaan ja savua-
ville kannokoille on tulossa 10 000
valtavaa lihakarjatilaa. Hiilinielu on
kääntymässä päästölähteeksi. Ama-
zonia ja sen suojelun eturintamassa
olevat kansat tarvitsevat akuutisti
apua. CNS:n kansainvälisten asioi-
den sihteeri **Joaquim Belo** siteeraa
liiton perustajaa, vuonna 1988 mur-
hattua **Chico Mendesiä**:

”Ensin taistelimme kumipuiden
säästämiseksi. Sitten Amazonian
sademetsien pelastamiseksi. Nyt ih-
miskunnan eloonjäämisen puolesta.”

Esimerkki onnekaasta suoje-
lusta löytyy Senegalista. Casaman-
cen alueen djola-kalastajat ovat

uudelleenistuttaneet
tuhottuja mangrovemet-
siä ja turvanneet kutualueiden

kunnioituksen perinteisillä tabu-
säännöillä. Yhteistyössä kansalais-
järjestöjen kanssa djolat ovat saa-
neet suojeltua lähes 10 000 hehta-
arin rannikko-alueen.

Casamance on uudentyypinen
ICCA-alue eli *paikallisyhteisön suo-
jelema alue*. ICCA-status tarkoittaa,
että yhteisöllä on toimiva hallinto,
joka ottaa suojelussa huomioon yhtä
lailla alueen eliölajit ja ekosysteemit
kuin koko yhteisön hyvinvoinnin.

ICCA-alueiden määrä kasvaa
maailmalla.

Katri Simonen

Kirjoittaja on kehitysmaakysymyksiin
perehtynyt vapaa toimittaja ja
Kehitysmaayhdistys Pääskyjen
pitkäaikainen jäsen. Pääskyt on yksi
Siemenpuun 15 perustajajärjestöstä.

Lue lisää ICCA-alueista:

iccaconsortium.org

Useimmat artikkelissa mainitut globaalit
etelän järjestöt ovat Siemenpuu-säätiön
hankekumppaneita.

Kuvitus: Emni Jormäläinen

Järjestöjen vaatimuksia elonkirjon suojaeluun

Tällä hetkellä luonnostellaan YK:n luonnon
monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen
(CBD, Convention on Biological Diversity)
toteuttamisen tavoitteita (GBF, Global Biodiversity
Framework) vuosille 2021–2030. Luonnosteluvaiheessa
kansalaisjärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota siihen,
että GBF:n painotukset sivuuttavat sekä keskeisiä
elonkirjokadon juurisyitä, että tärkeitä ratkaisuja.

30 %:n sijaan suojelualueiden hallinta kuntoon

Survival International, Rainforest
Foundation ja Minority Rights Group
International julkaisivat syyskuussa
2020 vetoomuksen, jonka allekirjoit-
ti lähes 130 järjestöä, pääosin globaa-
listia etelästä. Vetoomus kiinnittää
huomiota siihen, että tällä hetkellä
tavoitteissa painottuu voimakkaasti
halu ”suojella 30 prosenttia maapal-
lon pinta-alasta”.

Kuulostaa päällisin puolin hie-
nolta, mutta suojelualueet tarkoit-
tavat käytännössä usein top-down
-ratkaisuja, jotka voivat tavoitteen
toteutuessa vaikuttaa negatiivises-
ti 300 miljoonan ihmisen elämään
mm. pakkosiirtojen muodossa. Näillä
pakkosiirroilla hädettäisiin
ihmisiä niiltä alueilta, joilla elon-
kirjo on säilynyt hyvin – tutkimus-
tenkin mukaan alkuperäiskansat
suojelevatkin luontoa yhtä hyvin
tai paremmin kuin viralliset suo-
jelualueet. Vetoomuksen mukaan
pelkän 30%-tavoitteen sijaan tulisi
keskittyä suojelualueiden hallinnan
mekanismeihin ja etenkin alkupe-
räiskansojen ja paikallisyhteisöjen
oikeuksiin hallinnoida alueitaan.

Yhteiskunnallinen muutos tarvitaan

Myös alkuperäiskansa- ja ympäris-
töjärjestöjen verkosto CBD Alliance
painottaa vahvasti alkuperäiskanso-
jen oikeuksia hallita alueitaan. Se käy
ilmi verkoston ja kansainvälisten jär-
jestöjen yhdessä julkaisemasta *DOs
and DON'Ts for a Successful Global
Biodiversity Framework* -koosteesta.

Tässä 28 kohdan DOs and DON'Ts

-dokumentissa painotetaan, että kes-
tämätön tuotanto ja kulutus ovat
elonkirjokadon keskeisiä juurisyitä.
GBF:n tulee varmistaa elonkirjolle
haitallisten tukien lopettaminen
sekä tiukempi ja sitovampi yksityi-
sen sektorin sääntely. Vapaaehtoinen
yritysvastuu ei ole toiminut tähän-
kään mennessä. Monimuotoisuuspo-
litiikan uudeksi isukäsitteeksi muo-
dostuneen *Nature Based Solutions*
-termin varjolla ei tule tukea pääs-
tökauppaa tai ”elonkirjon kompen-
sointiratkaisuja”.

Järjestöt muistuttavat, että elon-
kirjon suojeleminen ei riitä pelkästään
yksittäisten alueiden suojeleminen,
kun elonkirjoa tuhoavaan tuotantoon
paljon laajemmilla alueilla ohjataan
moninkertaisesti enemmän resurs-
seja. Siksi GBF:n tulee kunnianhi-
moisemmin ja sitovammin ohjata
kohti laajempaa, yhteiskunnallista
muutosta tulipalojen sammuttelun
sijaan.

Tikli Loivaranta

Kirjoittaja on Siemenpuun hallituksen
varajäsen ja tekee maantieteen alan
väitöskirjaa Intian alkuperäiskansojen
metsienhallinnasta Turun yliopistossa.

Survival ym. järjestövetoomus:

survivalinternational.org/articles

DOs and DON'Ts -kooste:

cbd-alliance.org/en/2020/dos-and-donts

siemenpuu.org/news

Elonkirjoa suojelevia
aatteita ja aloitteita:
muutosvaihtoehdot.fi

Grafiikka: Valeria Arandbia

Luonnosta oikeushenkilö?

Luonnon oikeudet pitäisi sisällyttää YK:n elonkirjosopimukseen. Alkuperäiskansat puolestaan tuntevat olevansa yhtä luonnon kanssa jo nyt.

Tarvitsemme ekosentriseen ja alkuperäiskansojen näkemukseen pohjautuvat luonnon oikeudet kiireesti. Niin kauan kuin vallitsevat lait suojaavat ensisijaisesti omistamista voivat yritykset saastuttaa ilman pelkoa rikossyytteistä. Samoin kuin ihmisoikeudet ovat olemassa sillä perusteella, että ihminen on olemassa, myös ekosysteemeillä tulee olla lailla suojattu oikeus olla olemassa. Luonnon resurssien käyttöä säätelevät sopimukset ovat riittämättömiä, sillä esimerkiksi YK:n ilmastopimus ja kestävän kehityksen tavoitteet eivät velvoita sääntöjen noudattamiseen.

Luonnon monimuotoisuussojimuksessa luonto on vain epäsuorasti esillä. Monien luonnon oikeuksien puolustajien mukaan uuteen sopimukseen tulisi sisällyttää luonnon "vartijoista" koostuvia laillisia elimiä, joiden kautta luonto saa äänen.

Vaikka jotkin maat kuten Ecuador ja Bolivia sekä kaupungit kuten Meksiko City ovatkin sisällyttäneet luonnon oikeuksia lakeihinsa, mikään kansainvälinen sopimusosapuoli ei ole yksiselitteisesti tukenut luonnon oikeuksia.

Laillisia kiistoja on ollut esimerkiksi Intiassa. Suuret ja pahoin alajuoksultaan saastuneet joet Ganges ja Jamuna melkein saivat oikeudellisen aseman kolme vuotta sitten. Uttarakhandhin osavaltion "hovioikeus" määräsi vuonna 2017 jokien edustajaksi Gangesin suoje-
luhankkeen johtajan sekä osavaltion

viranomaisia. Osavaltion hallinto kuitenkin valitti tuomiosta Intian korkeimpaan oikeuteen, joka kumosi Uttarakhandhin oikeuden antaman päätöksen.

"Olemme yhtä luonnon kanssa"

Alkuperäiskansojen keskuudessa ei puhuta oikeuksista samaan tapaan kuin länsimaisissa filosofioissa. Alkuperäiskansojen mukaan yhteiskunta on elinkelpoinen ja kukoistava vain, jos se sääntelee itseään sopuoinnussa maailmankaikkeuden peruslakien kanssa.

"Universumin subjektien kanssa tulee kommunikoida, ei riistää niitä. Kaikilla ja kaikella on oma äänensä. Ukkosella ja salamalla, planeetoilla, kukilla, linnuilla ja puilla – kaikilla on ääni ja ne muodostavat yhden elollisen yhteisön, jossa kaikki ovat syvällisellä tavalla yhteydessä kaikkeen", Earth Jurisprudencen eli maan oikeustieteen kehittäjä **Thomas Berry** sanoi.

Utsjoella asuvan saamelaisten oikeuksia puolustavan **Esko Aikion** mukaan luonnosta ei voi vain ottaa ilman lupaa.

"Esimerkiksi kun menen laskemaan verkot, pyydän järveltä reeskaa (kääpiösiika). Meidän pitää vastavuoroisesti huolehtia siitä järvestä tai joesta, joka antaa ruokaa. Olemme yhtä luonnon kanssa, hän on kumppanimme. Ja kumppanin hyvinvoinnista tulee tietenkin huo-

Outi Pieski, Rástegáisa lágalaš riektesubjektan / Rástegáisa laillisenä oikeushenkilönä (yksityiskohta), 2018. Kuva: Jussi Tiainen

lehtia, siihen liittyy myös velvollisuudentunne."

Tunturista oikeushenkilö

Aikion kalavesiltä näkyy nykyisen Norjan puolella sijaitseva Rastegaisa-tunturi. Taiteilija **Outi Pieski** on nimennyt tunturia esittävän maalauksensa nimellä *Rastegaisa oikeushenkilönä*.

"Rastegaisa on elävä, koska esivanhempamme ja myös tulevat sukupolvemme elävät siinä. Se on pyhä, koska alue on satoisa ja siksi meille elintärkeä. Henkinen arvopohjamme on maassa, sillä ilman maata ei ole elämää. On saamelaisten ja myös ei-saamelaisten etu saada maata alkuperäiskansan hallintaan. Me alkuperäiskansalaiset emme esimerkiksi sallisi tuulivoimapuistoa Rastegaisaan. Rastegaisan tulisi olla oikeushenkilö", Pieski sanoo.

Muutosvaihtoehdot: muutosvaihtoehdot.fi/maaemon-oikeudet
YK:n Harmony with Nature -sivut: harmonywithnatureun.org
Ecocide-laki: ecoidelawfinland.org

Yksi luonnon oikeuksia ajava hanke on Ecocide-laki eli ympäristötuholaki, jota pyritään saamaan osaksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöä. Se puolustaisi elinympäristöjä laajamittaiselta, vakavalta ja systemaattiselta ympäristötuholta. Ympäristötuholain alle kuuluisivat myös kulttuuriset ja emotionaaliset haitat, jos kulttuurin elämäntapa on käytännöllisesti sidoksissa kärsivään ekosysteemiin. Ecocide-laki tekisi yritysten johtajista henkilökohtaisesti rikosoikeudellisesti vastuullisia systemaattisen ympäristötuhon suhteen. Ecocide Now -kampanja aloitti toiminnan vastikään myös Suomessa.

Johanna Sarjas

Kirjoittaja on vapaa toimittaja ja Mata Amritanandamayin eli Äiti Amman oppilas. Amman mukaan luonto on pyhä.

- *Toimi elonkirjon puolesta järjestöissä ja politiikassa*
- *Tue ympäristönpuolustajia välittämällä heidän viestejään*
- *Kuluta ja työskentele vastuullisesti, tue järjestelmätason muutosta*
- *Tue ympäristönpuolustajien työtä lahjoituksella Siemenpuun kautta*

Siemenpuun Elonkirjo-liite

Julkaisija: Siemenpuu – kansalaisliikkeiden yhteistyösäätiö sr.
Päätoimittaja: Timo Kuronen • Kirjoittajat: Tikli Loivaranta, Esa Salminen, Johanna Sarjas ja Katri Simonen • Kuvat: Kirsi Chavda /Siemenpuu ja Outi Pieski /Jussi Tiainen • Graafinen suunnittelu & kuvitus: Emmi Jormalainen • Julkaisu: Liite Luonnonsuojelija 4/2020 ja Voima 9/2020 -lehtien välissä.

Siemenpuu-säätiö, Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki

Tuettu Suomen kehitysyhteistyöväroin

SIEMENPUU-SÄÄTIÖ tukee globaalien etelän kansalaisjärjestöjen ympäristö- ja demokratia-aloitteita. Puolustamme ympäristönpuolustajia, vaadimme ympäristöoikeudenmukaisuutta. Kansainvälisen yhteisön toimien tulisi tukea alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tärkeää roolia elonkirjon suojelijoina.

Siemenpuun perustajajärjestöt:

BirdLife Suomi • Dodo • FEE Suomi • Fingo • Luonto-Liitto • Maan ystävät • Natur och Miljö • Pääskyt • Suomen luonnonsuojeluliitto • Suomen Tinku • Tekniikka elämää palvelemaan • Uusi Tuuli • Vihreä Sivistysliitto • WWF Suomi • Ympäristö ja kehitys

SIEMENPUU

LAHJOITA tilille
FI49 8318 6710 0200 22

Rahankeräyslupa RA/2018/318
voimassa 31.12.2021 saakka

Lisätiedot:
[Siemenpuu.org/lahjoita](https://siemenpuu.org/lahjoita)

info@siemenpuu.org
www.siemenpuu.org
muutosvaihtoehdot.fi

Seuraa somessa:
[@siemenpuu](https://twitter.com/siemenpuu)